

1.882

ABONEMENT :

Pour un an D. 2
Edition spécial. 500 Ptrs.

ADRESSE :

"İdjtihad,, Constantinople

Téléph. St. 865
XXIVème ANNÉE

15 Août 1929

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca

İLMÎ, EDEBÎ, İKTİSADÎ

No. 279

ABONEMAN :

Seneliği [24 Nüsha] Türkiye
için 2 1/2, hariç için 2 D.
Âlâ kağıdıısı 5 Liradır

İDAREHANESİ :

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi :

1904 — Genève

Yirmi dördüncü sene

15 Agustos 1929

Şuurun ve Tahteşşuurun Ferdî ve İctimaî Hayatta Rolu Hakkında

Dr. KEMAL CENAP: Tıp Fakultesi Fisiyoloji Müderrisi

İnsanın ruhî denilen tezahurları Central (Merkezî) cümlei asabiye'nin başlıca iki sahasında doğar. Bu iki sahayı Beyinkabuğu (Kışrıdimağ) ve kabuk altı (Tahtelkışrî) merkezler diye ikiye bölmek mümkündür. Birinci sahada doğan ruhî tezahurlar *Yüksek Ruhîyet* Tezahurları, ikinci sahada doğanlar da *Aşağı Ruhîyet* ve ya *Tahteşşuuri* tezahurlar diye tavsif edilir.

Yüksek Ruhîyet Tezahurları *Ben*' in istiklâl ve hakimiyeti ve tam idrâk ile muttasif hadiselerdir.

Tahtel kışrî Tezahurlar ise şuur'un ya müşareketi veya — ekseriya — ademimüşareketi ile muttasif ve bu hâlde otomatça (İnsiyakî) vasıflarla mümtaz hadiselerdir.

Yeni doğan ve Beyni şöyle dursun, hattâ Tahtel kışrıdaki merkezleri bile tam teşekkül etmemiş olan bir bebeğin, acı veren dahilî ve haricî bir impression (intiba) karşısında ağlaması, meme araması, birkaç gün geçince gülmeğe bile başlaması tahteş şuur hadiseleridir.

Uykuda olan bir sonnambül'ün beyni ona şuur yaratmazken, yatağından kalkıp düşmeden dolaşması, bir Tahteşşuur hadiseleridir, bir otomatizmadır.

Yolda birisiyle konuşarak ve bazan gazete okuyarak doğruca gitmemiz bir Tahteşşuur hadiseleridir.

Şuurla müshareket eden veya etmeyen Emotion (Heyecân) bir Tahteşşuur hadiseleridir.

Central (Merkezî) cümleiasabiye'nin tekamülüyle ruhiyeti dış âleme yavaş yavaş açılan bir bebeğe, onun emotion'unu tahrik edecek her hangi birşey gösterdiğiniz zaman yüzünün rengine, ter ifrazına kadar tesir eden derin bir takım organca (uzvî) değişiklikler ve kollarıyla bacaklarında görülen çırpınmalar, tahteşşuur hadiseleridir. O çocuğa, kendisine zarar verecek bir nesne dahi uzatsanız derhâl onu tutmak ister. Fakat gösterdiğiniz şey meselâ bir ateş parçası ise onu da tutar, bir kerre eli yanınca bir daha ona temas etmez. İşte bu anda ateşin tesiriyle yanma hissi onun beyninde, şuur yaratan sahasında yeretmiş, bir impression (intiba) bırakmıştır. Yine o dakikadan itibaren ateşin ne yakıcı bir şey olduğu hakkında onda bir fikir hasıl olmuş ve tahtel şuur bir hadise, şuur sahnasına girmiştir.

Esnemek, tahteşşuur sahasında vukua gelen bir hadiselerdir. Herkes, reflex (inikası) olarak esner. Cem'iyette bu fiil ayıp sayıldığından böyle bir mahfelde bir çocuk esnediği zaman, terbiyecisi ona bu fiilin bu mahâlde ayıp olduğunu söyler, bu anda şuur, bu tahtel şuuri fiil üzerine hakim olur, tabiri diğerle, tahteşşuur bir ufule (Fonction), şuurla zincirlenmiş olur. Terbiyede de esas bu zincirlenmeyi tesis etmektir. Artık bu ço-

cukta şuur (Conscience), tahteşsuura girmiştir.

Tahteşsuur saha, hâsse (duygu) uzuvlarından gelen sinirlerle, duyguların ilk intibalarını alan muhitte ki azalara, yani göze, kulağa, ağıza, cilde, buruna bağlanmıştır. Bu uzuvlardan gelen intiba'lar la evvelâ tahteşsuurda yer ederler. Muhitten gelen muttarıt ve hep aynı evsafda intib'aların tahteşsuurda yerleşmesi neticesindedir ki *itiyat*lar hassıl olur.

İtiyatlar, ya rûhi sistemde, yahut organik sistemde yereden bir takım ve bir nevi automatizma (ve Reflex) tezahurlarıdır.

Organik sistemde ve tahteşsuur sahada cevelân eden intiba'larla husule gelen Reflexler hakkında Rusyalı Pavlof yirmi seneden beri yapmakta olduğu tecrübelerle şu neticeye vasıl olmuştur:

Bu tecrübeler Pavlof'a 1) meşrut (conditionné), ve 2) gayrimeşrut (non conditionné) Reflexler diye iki nevi Reflex hadiselerin mevcut olduğunu gösterdi. Meselâ bir tecrübe hayvanını (köpek) sâkin ve karanlık bir odaya koyunuz. Her kime şiringa edilse kusturucu bir madde olan Apomorfın maddesini köpeğin cildi altına zerkediniz. İlacın tesiriyle hayvan da kusma fili başlayınca kadar (birkaç dakika) odada muttarıt ve muayyen ses çıkaran, meselâ bir diapason tahrik ediniz. Bu tecrübeyi, aynı şarait altında, beş on defa tekrar ederseniz hayvanda kusma fili ile diapason sadası arasında ve tahteşsuur sahasında bir zincirlenme hasıl olur. Hayvan bu suretle *ihzâr* edildikten sonra aynı odada ve aynı şaraitta, fakat bu defa hayvana Apomorfın zerk etmeksizin, diapasonu tahrik ederseniz, hayvan kusmiya başlar: *meşrut reflex*.

Meşrut reflex'in husule gelmesi şaraitine dikkat edilirse görülür ki, böyle bir fiil meydana gelmek için Apomorfın ilacının kusturucu tesiriyle dia-

pason'un muttarıt sesi arasında ve hayvanın ruhiyetinde bir zincirlenme hasıl olmalıdır. Hayvan günlerce yapılan tecrübelerle *ihzar* edildikten sonradır ki sadece diapason sesi bu hayvanda kusma filini tevlit ediyor. Bu sesin kusturması bir *şarta mutalaktır*; o şart ta, icrasındaki hususiyeti söylediğimiz tecrübede, Apomorfının kusturucu tesiriyle diapason sesi arasında bir ruhi münesebet tesir etmektedir.

Bu positif tecrübenin öğrettiği neticeyi, halk psikologiasına ve kütlenin ruhi tezahurlarına teşmil edebiliriz:

İçtimaî muhitin, içtimaî bünye üzerine muttarıt ve mütemadi surette bıraktığı tesirlerle «Bende bir takım *itiyatlar* hasıl olur, ve bunlar bazan o kadar kuvvetli ve rasın olurlar ki ferde veya içtimaî bünyeye bunların hakiki mahiyetlerini göstermek ve teslim ettirmek güç olur, ziva o sırada, ruhiyetindeki Tahteşsuurî bilginin doğruluğuna iman etmiş olanlarda şuurla Tahteşsuur arasında bir mücadele başlar. İnandırılmazsınız ki, bu gibi yanlış bilgi ve itiyatlar bir takım meşrut reflexlerdir!

Bir takım şarait neticesinde hasıl olan bâzı intiba'larla kendinde bir hastalık mevcut olduğuna inanmış ve yahut her hangi bir zehirle (morfin, nikotin, alkol...) Tesemmüme *itiyat* etmiş olan bir insana bunları terketmesi tavsiye edilince o şahsın ruhiyetinde güya bir nevi inhidam başlar. Tahteşsuur o adama zannettirir ki bunlardan mahrumiyet Ben'in tahammül edemiyeceği bir hadisedir!

Freud, libido sahasında bu nevi tahteşsuurî bir hisle bikarar olan şahısta, ilk intibai, ruhiyetin derinliğinden çıkarıp şuur sahasına getirmek ve ruhiyeti bikarar olan o şahsa bu hissin mahiyetini göstermek için (Psychanalayse) namiyle bir felsefi Mektep tesis etmiştir.